

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel 1

Navrhovatel 2

Instituce

Česká Konsolidační Společnost s.r.o.
IČO 287 81 112
Sladkovského 767
Zelené Předměstí
53002 Pardubice

Zástupce

Č. j. FA/SR/SU/602/2013 - 5

Praha 26. 2. 2018

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 15. 10. 2013 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatel 1 a Navrhovatele 2 (dále společně jen „Navrhovatelé“) proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve věci zaplacení částky ve výši 25.000 Kč, takto:

- I. **Instituce, Česká Konsolidační Společnost s.r.o., IČO 28781112, se sídlem Sladkovského 767, Zelené Předměstí, 530 02 Pardubice, je povinna navrhovatelům, ■, zaplatit částku ve výši 24.336 Kč (slovy: dvacet čtyři tisíc tři sta třicet šest korun českých), a to do tří dnů od právní moci tohoto nálezu.**
- II. **Návrh o zaplacení částky ve výši 664 Kč se podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- III. **Instituce, Česká Konsolidační Společnost s.r.o., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. 19-3520001/0710, variabilní symbol platby 6022013, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatelé se po Instituci domáhají vrácení peněžních prostředků, které Instituci uhradili jako vratnou zálohu v souvislosti s uzavřením smlouvy o úvěru, který jim Instituce neposkytla.

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatelé dne 27. 2. 2013 uzavřeli se společností CPE Credits of Private Equity a.s., IČO 28824555, se sídlem Sladkovského 767, Zelené Předměstí, 530 02 Pardubice (dále jen „společnost CPE“), smlouvu o úvěru č. ■, na základě které se společnost CPE zavázala Navrhovatelům poskytnout finanční prostředky ve výši 1.000.000 Kč a Navrhovatelé se zavázali tyto finanční prostředky společnosti CPE vrátit, a to ve 240 měsíčních splátkách, přičemž roční výpůjční úroková sazba byla sjednána ve výši

4 % a roční procentní sazba nákladů (dále jen „RPSN“) ve výši 4,1 % (dále jen „Smlouva o úvěru“).

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele podle § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by Navrhovatelé ve smluvním vztahu s Institucí nevystupovali jako fyzické osoby, které nejednají v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Z veřejného výpisu z obchodního rejstříku finanční arbitr zjistil, že společnost CPE zanikla na základě fúze sloučením s Institucí ve smyslu § 61 a násl. zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, když s účinností od 6. 11. 2013 vstoupila do právního postavení společnosti CPE právě Instituce.

Společnost CPE byla ke dni uzavření Smlouvy o úvěru společností zapsanou v obchodním rejstříku s předmětem podnikání mimo jiné poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru a držitelem živnostenského oprávnění k provozování vázané živnosti „poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“. Společnost CPE tak byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna poskytovat a zprostředkovávat spotřebitelské úvěry. Jelikož finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení nezjistil žádné skutečnosti, které by zpochybnil, že společnost CPE vystupovala ve vztahu s Navrhovatelem v postavení věřitele při nabízení nebo poskytování spotřebitelského úvěru, považuje finanční arbitr Instituci jako právního nástupce společnosti CPE za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Ve Smlouvě o úvěru si strany sporu sjednaly spotřebitelský úvěr a uzavřely ji v režimu zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 43/2013 Sb. (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“).

Nerozhodná je námitka Instituce, že si s Navrhovatelem pro řešení případných sporů ze Smlouvy o úvěru sjednali pravomoc rozhodce, a proto je finanční arbitr nepřislušný, když ustanovení § 1 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi stanoví, že „[s]jednání rozhodčí smlouvy nevyklučuje pravomoc arbitra“.

Finanční arbitr je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

3 Tvrzení Navrhovatelů

Navrhovatelé tvrdí, že s Institucí uzavřeli prostřednictvím jejího „finančního poradce“ (dále jen „Zprostředkovatel“) Smlouvu o úvěru a při jejím uzavření zaplatili zálohu označenou jako „vratné fee“ ve výši 25.000 Kč.

Instituce se podle Navrhovatelů nezabývá poskytováním úvěrů, tak jak inzeruje na svých stránkách, ale pod příslibem poskytnutí úvěru láká peníze od lidí, kteří neúspěšně žádali o úvěr u banky. Navrhovatelé argumentují, že Smlouva o úvěru jako formulářová smlouva obsahuje všechny znaky nepoctivé smlouvy sestavené tak, aby pravděpodobnost, že bude pochopena, pokud vůbec bude přečtena, byla snížena na minimum. Navrhovatelé výslovně odkazují na použití písma na hranici čitelnosti a objem textu plný odkazů na Všeobecné obchodní podmínky a na různé zákony, čímž je orientace v textu záměrně ztížena.

Navrhovatelé dále argumentují, že je Smlouva o úvěru pro svou nevyváženost v rozporu s § 55 odst. 1 a § 56 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v době uzavření Smlouvy o úvěru („dále jen „občanský zákoník““).

5 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že uzavřela s Navrhovatelem Smlouvu o úvěru. Instituce tvrdí, že z důvodu nízké bonity Navrhovatelů, kdy jejich stávající závazky převyšovaly jejich příjmy, přistoupila k postupnému vyplácení úvěru a poskytla Navrhovatelům první část úvěru ve výši 1.000 Kč. Instituce namítá, že postupovala „*řádně a korektně, v zájmu Navrhovatelů*“, neboť Navrhovatelé nesplnili podmínky pro získání úvěru a nebyli schopni požadovaný úvěr ve výši 1.000.000 Kč splácet.

Instituce nárok Navrhovatelů na částku 25.000 Kč odmítá a argumentuje, že podle „*ust. oddílu 3, odst. 3 smlouvy o úvěru*“ se jedná o paušální náhradu nákladů.

Instituce tvrdí, že se k věci samé nemůže vyjádřit a předložit či označit dokumentaci vztahující se k předmětu sporu, protože kompletní dokumentaci vztahující se k předmětu sporu Instituci odňala Policie České republiky postupem podle § 79 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění ke dni uzavření Smlouvy o úvěru (dále jen „trestní řád“) v rámci provedené prohlídky jiných prostor a pozemků dne 16. 4. 2013, a že jí zabavené materiály dosud nebyly vráceny.

Instituce namítá, že finanční arbitr nemůže rozhodovat v řízeních před finančním arbitrem vedených proti Instituci na základě návrhů více navrhovatelů obdobně, neboť návrhy jednotlivých navrhovatelů nemohou být chápány a řešeny jako skutkově shodné nebo podobné. Mezi návrhy jednotlivých navrhovatelů jsou podstatné rozdíly. Navrhovatelé navíc tvoří organizovanou skupinu, jejich návrhy nejsou dostatečně odůvodněné, pocházejí od jedné třetí osoby a cílem navrhovatelů je vyhnout se plnění zákonných povinností a fakticky je nelze považovat za samostatné návrhy. Instituce tvrdí, že finanční arbitr vede řízení podjatě ve prospěch navrhovatelů a neusiloval ani v jednom případě o smír. Instituce dále tvrdí, že postup finančního arbitra proti Instituci je nespravedlivý.

Instituce dále namítá, že i přes odůvodněnou nemožnost vyjádřit se, je nucena čelit neustálému nátlaku finančního arbitra na doložení věci pod pohrůžkou pokut či vydání nálezu, ačkoliv se ničím neprovinila a celou problematiku finančnímu arbitrovi vysvětlila. Instituce rovněž namítá, že jí není v řízení před finančním arbitrem doručováno v souladu s udělenou plnou mocí, kterou Instituce předložila finančnímu arbitrovi.

Instituce dále tvrdí, že „*statutární orgán Instituce je vážně a dlouhodobě nemocen*“, a argumentuje, že jednatel Instituce po dobu nemoci nemůže v řízení před finančním arbitrem činit žádné úkony, neboť „*vyjádření statutárního orgánu Instituce v této zdravotní situaci Instituci a její statutární orgán poškozují a způsobují jim majetkovou a nemajetkovou újmu*“.

6 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Instituci, která v řízení namítá, že finanční arbitr neusiloval o smír, vyzval finanční arbitr konkrétně výzvou ze dne 30. 10. 2013, evid. č. 8891/2013, a výzvou ze dne 21. 8. 2014, ev. č. FA/6584/2014. Navrhovatelé se k možnosti smíru nevyjádřili. Instituce se rovněž nevyjádřila, resp. předložila návrh, ve kterém požadovala, aby se Navrhovatelé bez dalšího v řízení před finančním arbitrem vzdali uplatněného nároku a vzali návrh zpět. Finanční arbitr nemohl posoudit tento návrh jako

návrh smírného řešení sporu, neboť tomu svým obsahem neodpovídal. Instituce se k jiným způsobům smírného řešení sporu s Navrhovatelem nevyjádřila.

7 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je nárok na vrácení peněžních prostředků ve výši 25.000 Kč, které Navrhovatelé uhradili Instituci v souvislosti s uzavřením Smlouvy o úvěru.

7.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatelé a Instituce uzavřeli Smlouvu o úvěru dne 27. 2. 2013.

Tomuto závěru nebrání, že tento dokument byl stylisticky a vizuálně koncipován spíše jako návrh na uzavření smlouvy o úvěru. Jelikož je předmětný dokument na straně 3 vlastnoručně podepsán Navrhovatelem a Zprostředkovatelem a jelikož bezprostředně před podpisem Zprostředkovatele a uvedením data podpisu je uvedeno prohlášení „[p]o posouzení úvěruschopnosti navrhovatele akceptoval bez připomínek“, došlo podpisem tohoto dokumentu v souladu s ujednáním ODDÍLU 1. bodu II. odst. 2 Smlouvy o úvěru a v souladu s § 43a – § 44 občanského zákoníku k uzavření této smlouvy (srov. též rozhodnutí Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 10. 4. 2009, sp. zn. 2 As 93/2008).

Dále finanční arbitr z ODDÍLU 2. bodu III. odst. 1 Smlouvy o úvěru, podle kterého „[n]edílnou součástí této smlouvy jsou všeobecné obchodní podmínky poskytovatele“ a z podpisu Navrhovatelů ze dne 27. 2. 2013 pod textem Všeobecných obchodních podmínek zjistil, že se Všeobecné obchodní podmínky staly se součástí Smlouvy o úvěru.

Shodně finanční arbitr z ODDÍLU 2. odst. 4 Smlouvy o úvěru, podle kterého „[d]oba trvání úvěru (splatnost), výpůjční úroková sazba, roční procentní sazba nákladů (RPSN), celková částka splatná příjemcem, úrok za jeden den, počet splátek úvěru, úroková sazba v případě opožděných plateb, výše splátek a četnost splátek – to vše je uvedeno v “Úvěrových produktech poskytovatele”(dále jen “ÚPP”) k výše sjednanému finančnímu produktu, které jsou účinné ke dni učinění návrhu na uzavření této smlouvy. ÚPP jsou dle výslovné dohody smluvních stran přílohou a součástí této smlouvy“ zjistil, že Úvěrové produkty poskytovatele se staly součástí Smlouvy o úvěru.

Z příjmového dokladu označeného číslem ■ (tj. číslem shodným s číslem Smlouvy o úvěru) finanční arbitr dále zjistil, že Zprostředkovatel jednajícím jménem a na účet Instituce při podpisu Smlouvy o úvěru dne 27. 2. 2013 převzal od Navrhovatelů peněžní prostředky ve výši 25.000 Kč označené na tomto dokladu jako „vratné fee“.

Z tvrzení Instituce, Vyplacení úvěru a e-mailu Navrhovatele 1 ze dne 20. 3. 2013, který adresovala na pujcka.nebankovka@seznam.cz, má finanční arbitr za prokázané, že Navrhovatelé od Instituce obdrželi částku ve výši 1.000 Kč.

Z Výpisu událostí z Interní databáze Instituce má finanční arbitr dále za prokázané, že Navrhovatelé Instituci uhradili jednu splátku úvěru ve výši 336 Kč.

Z Výzvy finanční arbitr zjistil, že Navrhovatelé dne 16. 7. 2013 vyzvali Instituci, aby jim vrátila finanční prostředky ve výši 25.000 Kč, které jí v souvislosti se Smlouvou o úvěru uhradili. Z dodejky pak finanční arbitr zjistil, že se Navrhovatelům výzva vrátila, neboť si ji Instituce ve stanovené lhůtě nevyzvedla.

7.2 Rozhodná právní úprava

Rozhodnou právní úpravou pro Smlouvu o úvěru jsou tedy zákon o spotřebitelském úvěru, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Smlouvy o úvěru, a občanský zákoník.

Platí, že Smlouva o úvěru je tzv. absolutním obchodem ve smyslu ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku, smluvní vztah touto smlouvou založený se tak řídí obchodním zákoníkem. Tím není dotčena subsidiární aplikace občanského zákoníku v otázkách, které obchodní zákoník neupravuje, na základě výslovného zmocnění obsaženého v ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku *„[p]rávní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského“*.

Současně podle § 262 odst. 4 obchodního zákoníku platí, že v případě tzv. absolutních obchodů, tedy závazkových vztahů, které se bez ohledu na povahu jejich účastníků řídí vždy obchodním zákoníkem, nebo v případě fakultativních obchodních závazkových vztahů, u kterých se jejich účastníci dohodli na jejich podřízení režimu obchodního zákoníku, se vždy užijí *„ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele... , je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem“*.

Smlouva o úvěru naplňuje i znaky spotřebitelské smlouvy ve smyslu § 52 občanského zákoníku, kdy na jedné straně Smlouvy o úvěru stojí Instituce jako osoba, která při uzavírání a plnění Smlouvy o úvěru jedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, a na straně druhé Navrhovatelé jako spotřebitelé, tedy fyzické osoby, které při uzavírání a plnění Smlouvy o úvěru nejednají v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Od 1. 12. 2016 nahradil zákon o spotřebitelském úvěru zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ale podle § 164 tohoto zákona platí, že *„[n]ení-li dále stanoveno jinak, řídí se práva a povinnosti ze smlouvy o spotřebitelském úvěru uzavřené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dosavadními právními předpisy.“*

7.3 Rozhodná smluvní úprava

Navrhovatelé a Instituce si sjednali, že:

- a) podle ODDÍLU 1. bodu II. odst. 3 Smlouvy o úvěru *„[v]ratné fee za vyřízení tohoto návrhu na uzavření smlouvy, účtované adresátem navrhovatelí, činí částku: (ručně vepsáno) 25.000 Kč. Navrhovatel podepsáním tohoto návrhu na uzavření smlouvy a jeho předáním adresátovi k akceptaci s tímto fee projevuje souhlas a zavazuje se jej bezpodmínečně zaplatit nejpozději ke dni učinění tohoto návrhu adresátovi. Adresát se zavazuje navrhovatelí toto fee v plné výši vrátit v případě, že navrhovatel na základě*

uzavřené smlouvy o úvěru s adresátem řádně a včas zaplatí adresátovi 12 pravidelných splátek úvěru, jak jsou uvedeny v úvěrových produktech poskytovatele (dále jen „ÚPP“) a VOP, na základě písemné žádosti navrhovatele. Navrhovatel tedy prohlašuje, že si je vědom toho, že může žádat o vrácení fee za zpracování tohoto návrhu v případech, které jsou popsány ve VOP“;

- b) podle ODDÍLU 2. odst. 2 Smlouvy o úvěru „[v]ýše příjemcem požadovaných finančních prostředků je dohodou smluvních stran stanovena na částku: (ručně vepsáno) 1.000.000,- Kč..., přičemž se jedná o finanční produkt poskytovatele, jak je popsán v ÚPP u příslušné požadované částky, který má název (ručně vepsáno) Ú1000“;
- c) podle údajů k úvěrovému produktu „Ú1000“ v tabulce Úvěrové produkty poskytovatele je Navrhovatel povinen vrátit Instituci poskytnuté peněžní prostředky spolu s úroky v 240 měsíčních splátkách, kdy 1. až 3. splátka je ve výši 336 Kč, 4. až 12. splátka je ve výši 1.130 Kč a 13. až 240. splátka je ve výši 6.200 Kč, s roční výpůjční úrokovou sazbou ve výši 4 %, RPSN ve výši 4,1 %, a celková částka splatná Navrhovatelem činí 1.424.778 Kč;
- d) podle ODDÍLU 2. bodu III. odst. 12 Smlouvy o úvěru „[p]říjemce prohlašuje, že splní svou povinnost doložit do 15 dnů od uzavření této smlouvy poskytovateli následující dokumenty: výpis z bankovního účtu na jméno příjemce za poslední dva měsíce, originální potvrzení o výši příjmů příjemce od zaměstnavatele na formuláři kterékoliv banky České republiky v českém jazyce ne starší než 1 měsíc, kopii občanského průkazu a dalšího dokladu příjemce obsahujícího fotografii a rodné číslo, potvrzení o provedení inkasa nároků poskytovatele vyplývajících ze smlouvy o úvěru a tohoto návrhu na uzavření smlouvy o úvěru z bankovního konta příjemce“; dodat tytéž dokumenty se Navrhovatel zavázal rovněž v ujednání ODDÍLU 3. odst. 5 Smlouvy o úvěru, ve kterém „[k]lient prohlašuje, že splní svou povinnost doložit do 15 dnů od (svého) podpisu tohoto návrhu následující dokumenty: výpis z bankovního účtu na jméno klienta za poslední dva měsíce, originální potvrzení o výši příjmů klienta od zaměstnavatele na formuláři kterékoliv banky České republiky v českém jazyce ne starší než 1 měsíc, kopii občanského průkazu a dalšího dokladu klienta obsahující fotografii a rodné číslo, potvrzení o provedení inkasa nároků finanční společnosti vyplývajících ze smlouvy o úvěru a tohoto návrhu na uzavření smlouvy o úvěru z bankovního konta klienta“;
- e) podle ODDÍLU 3. odst. 3 Smlouvy o úvěru „[d]ojde-li k odstoupení od uzavřené smlouvy o úvěru ze strany klienta, stává se vratné fee, jak je uvedeno v ODDÍLU 1. článku II. odstavci 3. nevratným a stává se paušální náhradou pro finanční společnost za přijetí a zpracování návrhu na uzavření smlouvy, lustraci úvěruschopnosti klienta a případnou návštěvu finančního poradce finanční společnosti na místě určeném klientem za účelem vysvětlení úvěru a osobního vyzvednutí tohoto návrhu na uzavření smlouvy“.

7.4 Soulad řízení před finančním arbitrem s právními předpisy

7.4.1. Doručování písemností

K tvrzení Instituce o vadném doručování v řízení finanční arbitr zjistil, že dne 26. 12. 2013 doručila Instituce finančnímu arbitrovi plnou moc udělenou ■ (dále jen „zmocněnec Instituce“). Finanční arbitr tuto plnou moc akceptoval a další písemnosti v řízení určené Instituci doručoval podle pokynů zmocněnce Instituce. Zmocněnec Instituce sdělil (*poznámka finančního arbitra - v podání ze dne 26. 12. 2013, ev. č. 10919/2013*), že si přeje doručovat písemnosti prostřednictvím e-mailu, případně do datové schránky Instituce.

Jelikož finanční arbitr činí v řízení takové procesní úkony, u kterých je třeba, aby bylo možné kdykoli doložit jejich doručení, musí při doručování v řízení zajistit doklad stvrzující, že písemnost byla doručena nebo že poštovní zásilka obsahující písemnost byla dodána, včetně dne, kdy se tak stalo.

Takový doklad mohl finanční arbitr v posuzovaném případě (*poznámka finančního arbitra - doručování zástupci Instituce jako fyzické osobě, která nemá zřízenou datovou schránku*) zajistit pouze v případě, že zaslal písemnost v listinné podobě prostřednictvím provozovatele poštovních služeb na adresu zmocněnce Instituce nebo že ji zaslal na základě výslovné žádosti zmocněnce Instituce přímo do datové schránky Instituce jako na adresu ve smyslu § 19 odst. 3 správního řádu. Doručení prostřednictvím elektronické pošty nepřipadalo v úvahu, neboť tímto způsobem nelze spolehlivě zjistit doručení písemnosti, ani prokázat datum, kdy k doručení došlo.

Finanční arbitr v řízení respektoval, že Instituce je zastoupena a doručoval vždy v souladu s žádostí Instituce. U sdělení finančního arbitra, které finanční arbitr adresoval pouze Instituci, tak finanční arbitr činil proto, že toto souhrnné sdělení bylo určeno jen Instituci, neboť jeho cílem bylo rozptýlit nejasnosti ohledně zastoupení Instituce ve vícero řízeních před finančním arbitrem. Toto sdělení se navíc týkalo i řízení, ve kterých nebyla Instituce zastoupena zmocněncem Instituce.

I kdyby snad finanční arbitr při doručování pochybil co do jeho způsobu, neporušil tím právo Instituce na spravedlivý proces, když adresát písemnosti, tj. zmocněnec Instituce, se s jejím obsahem vždy seznámil (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 3. 2009, sp. zn. 1 Afs 148/2008).

7.4.2. Zásada legitimního očekávání

Finanční arbitr již pravomocně rozhodl v několika obdobných sporech jako je spor, který je předmětem tohoto řízení.

Správní řád ukládá finančnímu arbitrovi v § 2 odst. 4, aby „*při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly*“.

K zásadě legitimního očekávání se vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 16. 3. 2010, sp. zn. 1 Afs 50/2009, tak, že „*[s]právní orgán je naopak povinen dbát na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly. Stěžejní je tedy okamžik rozhodování správního orgánu, kdy správní orgán musí rozhodovat v souladu s již vydanými rozhodnutími, která se týkala skutkově shodných či obdobných případů. Stejně tak je chráněna dobrá víra účastníka řízení i vzhledem k okamžiku rozhodování správního orgánu. Jakkoli lze tedy souhlasit s tím, že § 2 odst. 4 správního řádu přeneseně brání dobrou víru účastníků, že pokud rozhodovací činnost správního orgánu svědčí o zastávání určitého právního názoru správním orgánem, potom jednání účastníků, odpovídající takovému názoru, bude moci být jimi pokládáno za souladné s právními předpisy, je nutné citované ustanovení vykládat především tak, že pokud v okamžiku rozhodování správního orgánu existují jiná jeho rozhodnutí pojednávající o skutkově týchž či obdobných případech, je nutno chránit víru účastníků, že správní orgán bude také v jejich případě rozhodovat stejným způsobem. Existence možnosti účastníků řízení spolehnout se na to, že jejich věc správní orgán posoudí stejným způsobem, jakým již dříve posoudil skutkově obdobné či stejné věci, je nezbytnou součástí jednoho ze základních znaků právního státu – právní jistoty*“. Dodržování zásady legitimního očekávání je předpokladem pro předvídatelnost činnosti veřejné správy, kdy tuto povinnost má i finanční arbitr.

Ačkoliv navrhovatelé v obdobných sporech vylíčili skutkové okolnosti podobně, samozřejmě se nejedná o totožná řízení. Neboť v každém řízení vedeném před finančním arbitrem proti Instituci se spor týká vždy odlišného samostatného právního vztahu, založeného v jiném

časе jinou smlouvou mezi jinými smluvními stranami, resp. mezi různými spotřebiteli a Institucí. Na druhou stranu, řízení vedená před finančním arbitrem proti Instituci jsou si skutkově blízka, protože Instituce využívala při sjednávání úvěrových smluv předtištěných formulářů, které umožňovaly Instituci uzavírat úvěrové smlouvy s velkým množstvím klientů. Tyto formuláře využívají stejné právní konstrukce, kdy práva a povinnosti smluvních stran jsou zpravidla zcela totožná, až na několik málo údajů jako je např. výše úvěru, název produktu, doba splatnosti úvěru, roční výpůjční úroková sazba nebo výše vratného fee.

Finanční arbitr má proto povinnost ve všech dosud neskončených řízeních, v jejichž rámci se bude jednat o shodný nebo velmi podobný předmět sporu, rozhodovat obdobně, tak aby nadále vytvářel předpoklady pro předvídatelnost své činnosti. Tento postup finančního arbitra nelze posuzovat jako nezákonný či vůči Instituci zaujatý.

Pokud jde v této souvislosti o tvrzení Instituce ohledně možné trestněprávní odpovědnosti Navrhovatelů, nepřísluší finančnímu arbitrovi tuto posuzovat, když si o ní ani nemůže učinit úsudek (srov. ustanovení § 57 odst. 1 písm. c) správního řádu). Finanční arbitr však na základě shromážděných podkladů nepojal podezření, že by snad Navrhovatelé úmyslně (*poznámka finančního arbitra – právě existence úmyslného zavinění je podle § 13 odst. 2 ve spojení s § 211 odst. 1 trestního zákoníku nutností pro postih trestného činu úvěrového podvodu*) nějaké podstatné údaje Instituci zatajili, zkreslili nebo nepravdivě uvedli, a tedy ani neshledal důvod k postupu podle § 8 odst. 1 věty druhé trestního řádu vůči Navrhovatelům, jak po finančním arbitrovi požadovala Instituce.

7.4.3. Podjatost finančního arbitra

Pokud jde o námitku podjatosti finančního arbitra, ustanovení § 14 odst. 1 správního řádu stanoví, že, „[k]aždá osoba bezprostředně se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu (dále jen "úřední osoba"), o níž lze důvodně předpokládat, že má s ohledem na svůj poměr k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům takový zájem na výsledku řízení, pro nějž lze pochybovat o její nepodjatosti, je vyloučena ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla výsledek řízení ovlivnit“.

Podjatost je tak dána dvěma složkami, které musí být naplněny kumulativně, když první složkou podjatosti je poměr úřední osoby k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům a složka druhá vyjadřuje zájem úřední osoby na výsledku řízení, pro nějž lze pochybovat o její nepodjatosti, přičemž obě složky, tj. poměr i zájem, musí osoba, která podjatost namítá, prokázat.

Ústavní soud se ve svém rozhodnutí ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. I. ÚS 371/04, zabýval otázkou nestrannosti a podjatosti, když konstatoval, že „[n]estrannost soudce je především subjektivní psychickou kategorií, vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o níž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám. Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi nalezla stěží uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat šířeji, také v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšímu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují objektivní okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce určitým nikoliv nezaujatým vztahem k věci disponuje. Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání, rozhodování o této otázce se však musí díť výlučně na základě hlediska objektivního. To znamená, že otázka podjatosti nemůže být postavena nikdy zcela najisto, nelze ovšem vycházet pouze ze subjektivních pochybností osob zúčastněných na řízení, nýbrž i z právního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedou“.

Finanční arbitr není v žádném vztahu k Navrhovatelům ani k jiným navrhovatelům v řízeních vedených proti Instituci, rovněž není v žádném vztahu k Instituci, společnosti CPE ani k žádnému z jejich jednatelů. Finanční arbitr rovněž nemá zájem na výsledku sporu mezi Institucí a Navrhovatelem, neboť je vázán povinnostmi stanovenými v ustanovení § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi: „[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy“.

Finanční arbitr má v řízení povinnost poskytnout účastníkům řízení pomoc, mimo jiné podle ustanovení § 4 odst. 2 správního řádu má finanční arbitr poučovací povinnost, kterou plní jak vůči Navrhovatelům, tak vůči Instituci, a podle ustanovení § 21 odst. 5 zákona o finančním arbitrovi „[a]rbitr poskytuje navrhovatelům na jejich žádost pomoc v souvislosti se zahájením řízení, zejména při sepsání, podání nebo doplnění návrhu, a kdykoli v průběhu řízení“.

Finanční arbitr nevyhodnotil, že by plněním své zákonné poučovací povinnosti postupoval vůči Instituci podjatě.

7.4.4. Přístup Instituce ke smluvní dokumentaci vztahující se k předmětu sporu

Finančnímu arbitrovi je z úřední činnosti známo, že dne 16. 4. 2013 provedla Policie České republiky prohlídku jiných prostor a pozemků, při níž odňala Instituci postupem podle § 79 trestního řádu smluvní dokumentaci a jiné listiny jako věci důležité pro trestní řízení.

Podle vyjádření Policie České republiky, ev. č. FA/18164/2016, které finanční arbitr obdržel dne 10. 8. 2016, však Policie České republiky již veškerý zajištěný materiál Instituce zpracovala a zaprotokolovala a ve dnech 1. a 8. 7. 2016 jej vrátila Jednateli Instituce.

Finanční arbitr znovu vyzval Instituci k vyjádření se k návrhu a k poskytnutí vysvětlení a předložení dokumentace vztahující se k předmětu sporu dne 23. 8. 2016, ev. č. FA/16407/2016, kdy již Instituci nic nebránilo, aby předložila veškeré jí zamýšlené podklady, stejně tak jako uvedla veškerá potřebná tvrzení. Instituce přesto žádné podklady vztahující se k předmětu sporu nepředložila.

Finanční arbitr tedy svým postupem umožnil Instituci se v řízení vyjádřit, přednášet na svou obranu potřebná tvrzení i předkládat, příp. označit, veškeré možné podklady.

Finanční arbitr při hodnocení předmětu sporu postupoval podle ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi a přiměřeně též podle ustanovení § 50 odst. 1, § 50 odst. 4 a § 52 správního řádu, která vyžadují, aby finanční arbitr při svém rozhodování vycházel ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci (srov. zásadu materiální pravdy v § 3 správního řádu), volně hodnotil podklady a pečlivě přihlížel ke všemu, co vyšlo v řízení najevo.

Finanční arbitr je zároveň povinen rozhodnout v přiměřené lhůtě a bez průtahů, neboť je vázán povinnostmi uloženými mu v § 12 odst. 1 a § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi. Právo účastníků na projednání věci bez zbytečných průtahů a v přiměřené lhůtě je ostatně součástí práva na spravedlivý proces, jak judikoval například Nejvyšší správní soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 4 Ans 9/2007: „[[j]edním z logických atributů požadavků na rozhodování orgánů veřejné moci v právním státě je také rozhodování v přiměřeném čase, respektive rozhodování bez zbytečných průtahů. Kodifikaci tohoto obecného principu právního ostatně obsahuje nejenom současně platný správní řád (§ 6 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád), ale též správní řády předchozí (§ 3 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, či § 4 vládního nařízení č. 91/1960 Sb., o správním řízení); uvedené ostatně plyne ze samotného ústavně zakotveného principu právního státu“.

Obecně pak platí, že za účelem rozhodnutí v zákonné lhůtě je finanční arbitr povinen korigovat účastníky řízení v případě, že hrozí nedůvodné průtahy v řízení, a je oprávněn

rozhodnout i přes jejich případnou nesoučinnost v případě, že dostatečně zjistí skutkový stav věci v rozsahu potřebném pro jeho řádné právní posouzení a spravedlivé rozhodnutí.

Finanční arbitr tedy poté, co zjistil, že veškerá smluvní dokumentace zabavená Policií České republiky byla Instituci vrácena, vyzval Instituci v souladu s § 11 zákona o finančním arbitrovi znovu k vyjádření se k návrhu a k poskytnutí vysvětlení a předložení dokumentace vztahující se k předmětu sporu, k čemuž jí poskytl lhůtu 15 dnů od doručení výzvy. Jelikož skutkový stav byl ze shromážděných podkladů spolehlivě zjištěn i přesto, že Instituce svého práva vyjádřit se k návrhu a předložit podklady nevyužila, finanční arbitr v souladu s § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi přistoupil k rozhodnutí ve věci.

7.4.5. Nemoc Jednatele Instituce

K námitce Instituce, že není schopna v řízení před finančním arbitrem jednat z důvodu nemoci Jednatele Instituce, finanční arbitr odkazuje na § 30 odst. 1 správního řádu, který stanoví, že „[j]ménem právnické osoby činí úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle zvláštního zákona“, resp. na § 21 odst. 1 občanského soudního řádu, podle kterého „[z]a právnickou osobu jedná a) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo c) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně“. Podle citovaných ustanovení nemusí za Instituci v řízení před finančním arbitrem jednat pouze její statutární orgán.

Jak vyslovil Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) ve svém rozhodnutí ze dne 2. 7. 2015, sp. zn. 23 Cdo 297/2015, „[b]ylo na jednatele žalobkyně, aby zajistil pro případ své nepřítomnosti či nemoci, aby společnost byla pro takový případ zastoupena pověřenou osobou, například v obchodním rejstříku zapsaným společníkem, zaměstnancem apod. Za právnickou osobu nemusí jednat pouze statutární orgány zapsané v obchodním rejstříku, ale mohou za ni jednat také jí pověřené zástupci, kteří mohou činit právní úkony v rozsahu stanoveném statutárním zástupcem společnosti. Pokud právnická osoba neučiní žádné právní úkony k tomu, aby zabránila zmeškání lhůt, nelze takovou skutečnost považovat za omluvitelnou“.

Je tedy na Instituci, aby pro případ nemoci Jednatele zajistila jinou osobu schopnou za Instituci jednat a činit procesní úkony v řízení před finančním arbitrem.

Z důvodu nemoci Jednatele Instituce není ani možné řízení před finančním arbitrem přerušit, neboť přerušit řízení lze pouze z důvodů uvedených v § 64 odst. 1 a 2 správního řádu.

Jak již finanční arbitr rozvedl výše, je vázán povinností rozhodnout věc v přiměřené lhůtě a bez průtahů, a za tímto účelem je třeba korigovat účastníky řízení v případě, že hrozí nedůvodné průtahy v řízení, s ohledem na shora uvedené tedy nelze v řízení vyčkávat pominutí nemoci Jednatele Instituce.

7.5 Čitelnost smluvní dokumentace

Pokud jde o posouzení formálních náležitostí Smlouvy o úvěru, finanční arbitr zjistil, že Instituce tuto smlouvu sepsala za využití typu bezpatkového písma z rodiny Arial, ve velikosti odpovídající zhruba 5,5 typografického bodu. Finanční arbitr provedením jednoduchého měření zjistil, že velká písmena abecedy dosahují velikosti menší než 2 mm a malá písmena abecedy, jimiž je psána většina textu, pak mnohdy až o polovinu méně.

Samotný text Smlouvy o úvěru čtenáři splývá, neboť v textu nejsou užity prakticky žádné zvýrazňující prvky jako je například kurzíva, tučná písmena nebo kapitálky (vyjma označení oddílů Smlouvy o úvěru a článků Všeobecných obchodních podmínek). Všeobecné obchodní podmínky navíc postrádají výraznější vizuálně dělicí prvky, což nápadně ztěžuje orientaci a pochopení textu.

Finanční arbitr při zkoumání Smlouvy o úvěru, která při zvolené velikosti a typu písma představuje bez Úvěrových produktů poskytovatele šest hustě zaplněných stran textu, shledal, že Smlouva o úvěru je prakticky nečitelná pouhým okem, text není možné přečíst najednou a udržet při tom koncentraci tak, aby čtenář pochopil její obsah a veškeré důsledky ze Smlouvy o úvěru pro něj plynoucí.

Finanční arbitr konverzí textu obdobného rozsahu do běžně užívaného formátu, s přihlédnutím k doporučenému formátu pro formální písemnosti (srov. například normu ČSN 01 6910 Úprava písemností zpracovaných textovými editory z roku 2007, která stanoví, že obchodní písemnosti se mají psát písmem o velikosti alespoň 10 typografických bodů), zjistil, že text Smlouvy o úvěru by v takovém formátu (za využití písma Times New Roman, velikost písma 12 typografických bodů, text bez sloupců) vydal na zhruba čtyřnásobný počet stran, tj. na 24 stran.

Navíc v podmínkách, kdy čtenář například nemá možnost Smlouvu o úvěru studovat za přímého denního světla, nelze Smlouvu o úvěru bez využití pomůcek, jako jsou brýle, lupa či zdroj umělého osvětlení, a bez dostatečné časové rezervy přečíst vůbec. Finanční arbitr pro úplnost doplňuje, že jemu čtení písemností obecně nezpůsobuje žádné potíže, na čtení písemností nepotřebuje brýle a pro zkoumání Smlouvy o úvěru si vytvořil ideální podmínky (prostorové i časové), přesto mu čtení Smlouvy o úvěru působilo velké obtíže a přesvědčil se rovněž o tom, že při zhoršení světelných podmínek je Smlouva o úvěru skutečně prakticky nečitelná.

Shora uvedené posouzení není, jak je rozvedeno dále, neodůvodněným či snad účelovým, neboť i obecné soudy se jím zabývají, v neposlední řadě i Nejvyšší soud České republiky, který například ve svém rozhodnutí ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009, konstatoval, že „[p]ro standardní adhezni smlouvy je typický dlouhý nepřehledný text psaný miniaturním, jen obtížně čitelným písmem, popřípadě dokonce jen odkaz na takto pojaté obchodní podmínky“.

Nemožnost určitý text přečíst bez vynaložení zvláštního úsilí a bez využití zvláštních pomůcek, by byla sama o sobě dostačujícím důvodem pro konstatování neplatnosti Smlouvy o úvěru pro její nesrozumitelnost, jelikož platí, že „*právní úkon je nesrozumitelný, jestliže jednající po jazykové stránce nedosáhl v důsledku vadného slovního či jiného zprostředkování (rozuměj ve zkoumaném případě vizuálního zpracování) jasného vyjádření vůle*“ (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 23 Cdo 2942/2009). Ke shodnému závěru došel například Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 7. 9. 2011, sp. zn. 103 VSPH 84/2011.

Finanční arbitr však po zvětšení textu do čitelné podoby podrobil přezkumu též obsahovou stránku Smlouvy o úvěru.

7.6 Smlouva o úvěru jako adhezni smlouva

Podmínky užívání tzv. adhezni smluv, kdy text smlouvy je předtištěn a vtělen do formuláře, do něhož se doplňují již jen zpravidla identifikační údaje stran a základní charakteristiky předmětu plnění, musí splňovat určitá pravidla, a to zejména v situaci, kdy stranou, která nemohla ovlivnit obsah smlouvy, je spotřebitel.

V praxi je totiž poměrně obvyklé, že tvůrce formuláře nemá zájem na uzavření smlouvy v jiném než předloženém znění, není ochoten vyjednávat a případné změny navrhované druhou stranou akceptovat. V takovém případě může snadno dojít k situaci, kdy druhá strana, kterou může být i spotřebitel, uzavře pro něj značně nevýhodnou smlouvu nebo smlouvu, jež bude obsahovat nepřiměřené smluvní podmínky nebo smluvní podmínky, které jsou v rozporu s dobrými mravy, aniž by tyto mohl veden úmyslem získat zboží nebo čerpat služby, které jsou předmětem takové smlouvy, jakkoliv ovlivnit.

Finanční arbitr má na základě shromážděných důkazů za prokázané, že Zprostředkovatel Navrhovatelům na osobní schůzce nabídl a Navrhovatelé akceptovali z předložené škály úvěrů produkt označený jako „Ú1000“.

Vybrané parametry tohoto úvěrového produktu, konkrétně „výše požadovaných finančních prostředků“ a název finančního produktu, pak byly ručně vepsány do předtištěného textu Smlouvy o úvěru v jejím ODDÍLU 2. odst. 2.

Kromě identifikačních údajů Navrhovatelů uvedených v ODDÍLU 1. čl. I. odst. 1. byla Smlouva o úvěru ve zbytku Navrhovatelé nezměnitelná.

Kontraktační proces Instrukce tedy nijak nevybočuje z výše popsané praxe, když Zprostředkovatel předložil Navrhovatelům formulář označený jako „REVOLVING FINANCIAL“, který představuje rozsáhlou a složitě koncipovanou předtištěnou Smlouvu o úvěru, jejíž znění museli Navrhovatelé v plném rozsahu akceptovat, pokud měli zájem čerpat úvěr od Instrukce.

Smlouva o úvěru je proto tzv. adhezní smlouvou a její smluvní ujednání podléhají testu přiměřenosti, resp. posouzení, zda „v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran“ (srov. ustanovení § 56 odst. 1 občanského zákoníku).

Smlouva o úvěru současně podléhá režimu zákona o spotřebitelském úvěru, a proto musí splňovat náležitosti tohoto zákona co do obsahu a podmínek sjednávání a Instrukce musí plnit povinnosti uložené věřiteli tímto zákonem.

7.7 Věcný obsah smluvní dokumentace

Text Smlouvy o úvěru se zdá být na první pohled velmi propracovaný a precizní, bližším zkoumáním však vyjde najevo mnohdy zmatečné a zavádějící jazykové vyjádření, když například smluvní strany jsou ve smlouvě označeny třemi různými způsoby (Navrhovatelé jsou označováni jako *navrhovatel*, *příjemce*, *klient* a Instrukce jako *adresát*, *poskytovatel*, *finanční společnost*). Instrukce zvolenou koncepcí textu a složitými slovními a větnými konstrukcemi způsobila, že obsah Smlouvy o úvěru je velmi obtížně pochopitelný i pro právně vzdělanou osobu, v tomto případě finančního arbitra nebo jím úředně pověřené osoby, byť se tyto setkávají se smlouvami o úvěru a obsáhlými obchodními podmínkami denně. Finanční arbitr je přesvědčen o tom, že pro osobu, které se právního vzdělání nedostalo, je pochopení Smlouvy o úvěru tím spíše prakticky vyloučeno.

7.7.1 Vratné fee

Zcela zjevným příkladem je zejména smluvní ujednání o vratném fee, kde Instrukce užívá cizího anglického slova, jehož význam nemusí být čtenáři textu v důsledku neznalosti anglického jazyka znám, což vzhledem ke skutečnosti, že anglický jazyk není úředním ani jediným povinně vyučovaným cizím jazykem na území České republiky, rozhodně nebude ojedinelý případ.

Užití cizího slova v obchodní písemnosti, která se sama výslovně hlásí pouze k českému jazyku jako jazyku rozhodnému pro text Smlouvy o úvěru (viz ujednání článku H. odst. 11

Všeobecných obchodních podmínek), může čtenáři znemožnit nebo alespoň výrazně ztížit pochopení jeho skutečného obsahu. Obsah slova „fee“ totiž nelze určit pouze z jeho gramatického významu. Finanční arbitr proto zkoumal slovo „fee“ z hlediska vzájemné návaznosti tohoto slova na ostatní slova ve Smlouvě o úvěru a z hlediska řazení tohoto slova ve struktuře Smlouvy o úvěru. Tímto logickým a systematickým výkladem pojmu vratné fee pak lze dospět k závěru, že vratné fee je poplatkem za poskytnutí úvěru a že tento poplatek bude v případě řádné platební morálky vrácen Navrhovateli. Závěru, že se jedná o poplatek, svědčí i překlad slova „fee“ do českého jazyka, které znamená zpravidla „poplatek, odměnu“.

Finanční arbitr při výkladu pojmu „fee“ přihlédl též k vůli Navrhovatelů a Instituce, kterou vykládal v souladu s ustanovením § 266 obchodního zákoníku, a to podle *„úmyslu jednající osoby, jestliže tento úmysl byl straně, které je projev vůle určen, znám nebo jí musel být znám.“*

V řízení bylo zjištěno, že úmyslem Navrhovatelů bylo čerpat peněžní prostředky ve sjednané výši a za sjednaných podmínek. Podle chápání pojmu vratné fee, jak byl vyložen výše, uzavřeli Navrhovatelé Smlouvu o úvěru s vědomím, že za čerpání peněžních prostředků zaplatí vstupní poplatek, který jim však bude vrácen, jakmile prokáží dobrou platební morálku. Shodný závěr lze učinit též ohledně úmyslu Instituce, neboť právě Instituce Smlouvu o úvěru vypracovala a pojem vratné fee v textu záměrně použila.

Vratné fee sice na jednu stranu představuje jakýsi vratný vstupní poplatek za poskytnutí úvěru, zároveň se však za splnění určitých podmínek mění na nevratnou cenu za služby poskytované v souvislosti se sjednáním úvěru a jindy pak zase na smluvní pokutu za neplnění smluvních povinností Navrhovatelů.

Právní konstrukce, kdy se poplatek stává propadným nebo kdy se mění na smluvní pokutu, sice není vyloučena a v praxi zřejmě nebude ani neobvyklá, musí však být sjednána srozumitelně a určitě a co do přiměřenosti a souladu s dobrými mravy obstát v kontextu celé Smlouvy o úvěru. Nutno však podotknout, že taková právní konstrukce nepochybně bez dalšího zvyšuje složitost a ovlivňuje srozumitelnost textu v případě, že je v jejím jádru využito cizího slova, jehož význam nelze dovodit z jeho jazykového vyjádření.

Podle ujednání ODDÍLU 3. odst. 3 Smlouvy o úvěru se vratné fee v případě, kdy Navrhovatelé od Smlouvy o úvěru odstoupí, stává cenou za služby poskytované v souvislosti se sjednáním úvěru.

Finanční arbitr považuje citované ujednání za srozumitelné. Za určitých okolností se však toto ujednání zároveň přičítá zákonu, jelikož zákon o spotřebitelském úvěru ve svém ustanovení § 11 odst. 3 výslovně stanoví, jaké platby je věřitel, v posuzovaném případě tedy Instituce, oprávněn po dlužníku, rozuměj po Navrhovatelích, požadovat v případě odstoupení dlužníka od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, v zákonem stanovené 14denní lhůtě. Těmito platbami je pouze jistina, úrok ve výši, na kterou by věřiteli vznikl nárok, pokud by k odstoupení od smlouvy nedošlo, a to za období ode dne, kdy byl spotřebitelský úvěr čerpán, do dne, kdy je jistina splacena, a náhradu nevratných poplatků zaplacených věřitelem orgánům veřejné správy nebo jiným osobám pověřeným výkonem veřejné správy. Jakékoli další poplatky a platby za poskytnutí úvěru v tomto taxativním výčtu nejsou a věřitel tak nemá právo je požadovat. V takovém případě nelze proto vratné fee považovat za nic jiného než za sankcionování Navrhovatelů za odstoupení od Smlouvy o úvěru, tedy za smluvní pokutu.

Sjednání smluvní pokuty je v českém právním řádu vázáno výhradně na porušení smluvní povinnosti (srov. ustanovení § 544 odst. 1 občanského zákoníku). Ujednání o smluvní pokutě, které by mělo sankcionovat jiné jednání smluvní strany než je porušení smluvní povinnosti, jako například odstoupení od smlouvy, je proto neplatné. Ke shodnému závěru

dospěl též Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 33 Odo 111/2004.

Citované ujednání je tak za určitých podmínek neplatné, ačkoli za jiných podmínek platné být může. Finančnímu arbitrovi proto nezbyvá jinak než konstatovat, že ujednání ODDÍLU 3. odst. 3 Smlouvy o úvěru je neurčité, neboť toto ujednání nestanoví jasným a srozumitelným způsobem skutečné podmínky jeho aplikace a konkrétní právem aprobebovaná práva a povinnosti Navrhovatelů a Instituce.

Neobstojí tak námitka Instituce, že právě na základě ODDÍLU 3. odst. 3 Smlouvy o úvěru jí vznikl vůči Navrhovatelům nárok na částku ve výši 25.000 Kč odpovídající vratnému fee jako na paušální náhradu.

Za dobu trvání úvěrového vztahu může dojít též k přeměně vratného fee na smluvní pokutu za porušení smluvních povinností, a to na základě ujednání článku E. odst. 4 Všeobecných obchodních podmínek, jak bude rozvedeno dále.

Finanční arbitr při zkoumání vratného fee dále shledal a přepočtem ověřil, že vratné fee nebylo vůbec zohledněno ve výpočtu RPSN, ačkoli RPSN podle ustanovení § 3 písm. d) a e) zákona o spotřebitelském úvěru zobrazuje „*veškeré náklady, včetně úroků, provizí, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti se spotřebitelským úvěrem a které jsou věřiteli známy, vyjádřené jako roční procentní podíl z celkové výše spotřebitelského úvěru*“. Skutečnost, že by vratné fee mohlo být za splnění určitých podmínek Navrhovatelí vráceno, nezbavuje Instituci povinnosti jej při výpočtu RPSN jako náklad placený spotřebitelem zohlednit.

Jelikož podstatnou náležitostí Smlouvy o úvěru, co do jejího obsahu, je podle ustanovení § 6 zákona o spotřebitelském úvěru ve spojení s přílohou č. 3 k tomuto zákonu mimo jiné uvedení pravdivé RPSN, je v důsledku jejího chybného výpočtu a uvedení nepravdivé částky Smlouva o úvěru v této její podstatné části, resp. v části představující Úvěrové produkty poskytovatele, neurčitá.

7.7.2. Okamžik uzavření smlouvy a posouzení úvěruschopnosti

Za povšimnutí dále stojí okamžik uzavření Smlouvy o úvěru, který je sjednán v ujednání ODDÍLU 1. bodu II. odst. 2 Smlouvy o úvěru jako okamžik podpisu Smlouvy o úvěru „*všemi účastníky*“ (rozuměj Navrhovatelí a Institucí), když současně u podpisu Zprostředkovatele je uveden text „*za adresáta (rozuměj Instituci) na základě plné moci*“. Smlouva o úvěru tedy byla uzavřena připojením podpisů Navrhovatelů a Zprostředkovatele.

Z jazykového výkladu textu ujednání ODDÍLU 3. odst. 3 Smlouvy o úvěru, podle které se vratné fee stává paušální náhradou pro Instituci za přijetí a zpracování návrhu na uzavření smlouvy a s tím související úkony, však nevyplývá, že by Zprostředkovatel Smlouvu o úvěru jménem Instituce uzavíral, nýbrž vyvolává dojem, že žadatelí o úvěr pouze vysvětlí parametry úvěru a převezme od něj návrh na uzavření smlouvy, který až následně po schůzce s žadatelem odevzdá Instituci. Tento význam podporuje i ujednání ODDÍLU 3. odst. 1 Smlouvy o úvěru, které stanoví Instituci relativně dlouhou lhůtu tří měsíců pro přijetí návrhu a žadatel o úvěr tak nepředpokládá, že by k jeho přijetí mohlo dojít okamžitě na místě.

Citovaná ujednání jsou tak sama o sobě způsobilá vyvolat omyl Navrhovatelů ohledně okamžiku uzavření Smlouvy o úvěru.

Vnitřní nekonzistentnost a rozpornost Smlouvy o úvěru dále dokresluje identická ujednání ODDÍLU 2. bodu III. odst. 12 Smlouvy o úvěru, které obsahuje prohlášení Navrhovatelů, že „*do 15 dnů od uzavření této smlouvy*“ splní svou povinnost doložit Instituci seznam dokumentů, prokazujících jejich úvěruschopnost, a ujednání ODDÍLU 3. odst. 5 Smlouvy o

úvěru, v jehož rámci Navrhovatelé prohlašují, že se zavazují tytéž dokumenty předložit „do 15 dnů od (svého) podpisu tohoto návrhu“.

Některé z dokumentů, které byli Navrhovatelé povinni předložit ve lhůtě do 15 dnů ode dne uzavření Smlouvy o úvěru, přitom představují podklady, které Instituce nutně potřebuje k tomu, aby splnila řádně a s odbornou péčí svou zákonnou povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatelů ještě před uzavřením Smlouvy o úvěru podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. Jedná se především o „výpis z bankovního účtu na jméno příjemce za poslední dva měsíce, originální potvrzení o výši příjmů příjemce od zaměstnavatele na formuláři kterékoliv banky České republiky v českém jazyce ne starší než 1 měsíc, kopii občanského průkazu“ a případně „kopii dalšího dokladu klienta“.

Odborná péče obecně představuje kvalifikované jednání se zvýšenou měrou obezřetnosti a odpovědnosti osoby jednající s odbornou péčí za kvalitu takového jednání. V případě posuzování úvěruschopnosti Navrhovatelů tak pro Instituci nemohly být dostačující pouze informace o finanční situaci Navrhovatelů předané Zprostředkovateli na osobní schůzce, obzvláště pokud jde o informace pro posouzení úvěruschopnosti klíčové, kterými jsou informace o zaměstnání a skutečném příjmu Navrhovatelů.

Skutečnost, že při jednání s odbornou péčí je nutné si rozhodující informace ověřit ještě z dalších zdrojů a nespoléhat se pouze na sdělení spotřebitele, dovodil též například Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006, ve kterém „[d]ovolací soud neshledal pochybení ani v závěru odvolacího soudu o tom, že žalobkyně nepostupovala s náležitou odbornou péčí, pokud se spokojila pouze s domněnkami o vlastnictví k danému automobilu založenými na faktuře vystavené žalovanou, ústních informacích žalované a na faxové fotokopii technického průkazu vozidla“.

Navrhovatelé se tak mohli v dobré víře domnívat, že Instituce postupuje v souladu s právem, resp. s odbornou péčí, a že si potřebné dokumenty žádá ještě před svou akceptací návrhu na uzavření smlouvy. Pokud by tak Instituce skutečně činila, byla by pak výše uvedená smluvní ujednání vnitřně rozporná, neboť počátek lhůty pro splnění této povinnosti Navrhovatelů váže až na moment uzavření Smlouvy o úvěru, tedy na moment, kdy již měla být tato povinnost dávno splněna a úvěruschopnost posouzena.

Pakliže v závěru Smlouvy o úvěru je přímo před podpisem Zprostředkovatele uvedeno prohlášení Instituce „[p]o posouzení úvěruschopnosti navrhovatele akceptoval bez připomínek“, je takové prohlášení Instituce v kontextu výše uvedených smluvních ujednání i samotného vyjádření Instituce nepravdivé, jelikož k posouzení úvěruschopnosti nemohlo bez požadovaných dokumentů dojít v okamžiku před uzavřením Smlouvy o úvěru, natož pak s náležitou odbornou péčí.

7.7.3. Všeobecné obchodní podmínky

Ujednání článku B. odst. 3 Všeobecných obchodních podmínek o charakteru vratného fee pouze opakuje to, co již vyplývá ze samotné Smlouvy o úvěru. Ujednání článku E. odst. 4 Všeobecných obchodních podmínek o závazku Instituce vrátit Navrhovatelům vratné fee na základě jejich písemné žádosti „[v] případě, že příjemce vyčerpá a splatí poskytovateli 12 splátek úvěru řádně, včas a bezproblémově“, nebudou-li však tyto podmínky splněny, „stává se toto fee další smluvní pokutou za porušení povinností, které jsou předpokladem k jeho vrácení“, sice navíc stanoví podmínky možného vrácení vratného fee, ale tyto stanoví neurčitě, neboť nelze zjistit jejich přesný obsah. Finančnímu arbitrovi není zejména zřejmé, jaké další konkrétní podmínky se skrývají pod slovem „bezproblémově“, a to vedle zákonem předvídaných podmínek splacení dluhu řádně a včas (srov. například ustanovení § 559 odst. 2 občanského zákoníku). Využití slova, které může mít nespočet možných a předem neurčitelných významů, dává Instituci do ruky nástroj namírat Navrhovatelům prodlení, resp. neplnění dluhu, takřka kdykoli a za jakýchkoli okolností. Finanční arbitr proto považuje

takové smluvní ujednání, i kdyby bylo určité, za rozporné s dobrými mravy, navíc za situace, kdy jej do Smlouvy o úvěru zakomponovala vědomě sama Instituce.

V případě odstoupení Navrhovatelů od Smlouvy o úvěru, tedy v případě, kdy ani nebudou moci být splněny podmínky pro vrácení vratného fee spočívající v řádném zaplacení 12 splátek úvěru, používá ujednání článku E. odst. 4 Všeobecných obchodních podmínek již výslovně pojem „smluvní pokuta“ na rozdíl od ujednání ODDÍLU 3. odst. 3 Smlouvy o úvěru, které vratné fee označuje za „paušální náhradu“. Jak již ale bylo uvedeno výše, sjednání smluvní pokuty pro případ odstoupení Navrhovatelů od Smlouvy o úvěru je neplatné.

Z tohoto pohledu jsou příslušná smluvní ujednání o sankčním charakteru vratného fee nejasná, matoucí a neurčitá.

Dalším ujednáním, které odporuje ostatním ujednáním Smlouvy o úvěru, je článek B. odst. 4 Všeobecných obchodních podmínek, který obsahuje prohlášení Navrhovatelů, že *„před uzavřením smlouvy poskytl poskytovateli úplné, přesné, pravdivé a kompletní údaje, nezbytné pro posouzení schopnosti příjemce splácet úvěr, a že poskytl poskytovateli před uzavřením smlouvy součinnost při jeho odborném posouzení schopnosti příjemce splácet úvěr“*, přičemž *„[p]oskytl či poskytne-li příjemce poskytovateli nepravdivé údaje, je povinen uhradit mu veškeré náklady, které poskytovateli v souvislosti s tímto vzniknou“*. Takové prohlášení Navrhovatelů nemůže být nikdy pravdivé, jelikož Smlouva o úvěru výslovně předpokládá, že Navrhovatelé ještě ve lhůtě 15 dnů ode dne uzavření Smlouvy o úvěru některé dokumenty potřebné pro posouzení úvěruschopnosti doplní (podle ujednání ODDÍLU 2. bodu III. odst. 12 a ujednání ODDÍLU 3. odst. 5 Smlouvy o úvěru).

Jelikož je nepravdivost takového prohlášení sankcionována, jak bude rozvedeno dále v textu, je finanční arbitr toho názoru, že toto smluvní ujednání bylo záměrně formulováno a do Smlouvy o úvěru vloženo tak, aby Instituce mohla vždy inkasovat smluvní pokutu, neboť Instituce o nemožnosti jeho platnosti předem věděla a příslušné sankční ujednání do Smlouvy o úvěru sama vložila.

Navrhovatelé jsou totiž na základě článku C. odst. 13 písm. a) Všeobecných obchodních podmínek povinni zaplatit Instituci smluvní pokutu ve výši 12.000 Kč mimo jiné v případě, že Navrhovatel *„zkreslí, zamílčí nebo opomene sdělit poskytovateli informace o své finanční situaci nebo svých majetkových poměrech, respektive uvede-li takovéto informace nepravdivě“*.

Za situace, kdy si je Instituce dobře vědoma, že uvedené prohlášení Navrhovatelů není a ani nemůže být pravdivé v momentě uzavření Smlouvy o úvěru, nelze na takové ujednání nahlížet jinak, než že se takové ujednání příčí dobrým mravům.

Sjednaná smluvní pokuta zároveň postihuje Navrhovatele, pokud ve sjednané lhůtě od uzavření Smlouvy o úvěru nedodají dokumenty, z nichž některé jsou potřebné pro řádné posouzení úvěruschopnosti Navrhovatelů, a to v písm. c) ujednání článku C. odst. 13 Všeobecných obchodních podmínek.

Lze si tedy představit situaci, že za takto sjednaných podmínek může Instituce za jedno a totéž tvrzené porušení smluvní povinnosti (například nedodání potřebných dokladů a tudíž nesdělení úplných informací o své finanční situaci) nárokovat zaplacení smluvní pokuty hned dvakrát, tedy v souhrnné výši 24.000 Kč.

Ujednání článku C. odst. 13 písm. c) Všeobecných obchodních podmínek navíc stanoví povinnost zaplatit smluvní pokutu v případě, že Navrhovatelé nedodají *„jiné doklady požadované smlouvou.“* Jelikož Smlouva o úvěru předložením jiných dokumentů, než které jsou v tomto ustanovení výslovně vyjmenovány, nepředpokládá, je toto smluvní ujednání v této části neurčité.

Článek C. odst. 13 Všeobecných obchodních podmínek zároveň stanoví lhůtu splatnosti smluvní pokuty do 15 dnů od okamžiku porušení povinností Navrhovatelí, a způsob jejího zaplacení formou inkasa z bankovního účtu Navrhovatelů, k čemuž jsou Navrhovatelé na základě článku C. odst. 12 Všeobecných obchodních podmínek povinni nejpozději do 15 dnů od uzavření smlouvy zřídit ve prospěch Instituce příkaz k inkasu peněžních prostředků ze svého bankovního účtu „do výše případné jedné smluvní pokuty dle ustanovení článku C. odst. 13“, a dále stanoví pro příkaz k inkasu „[l]imit na 20.000,- Kč“.

Instituce si výše uvedenou konstrukcí smluvní pokuty zajišťuje zaplacení smluvní pokuty kdykoli podle svého uvážení a pouze na základě svého tvrzení, že došlo k porušení smluvních podmínek. Navrhovatelé tak nemají vůbec možnost rozporovat oprávněnost případného nároku na zaplacení smluvní pokuty a tedy možnost obrany před případnou zlovůlí Instituce v době ještě před zaplacením smluvní pokuty. Hrozící újma Navrhovatelů je o to větší, že Instituce je na základě Smlouvy o úvěru oprávněna smluvní pokutu požadovat i v několika násobcích částky 12.000 Kč. Lze si tak představit situaci, kdy nárok Instituce na zaplacení smluvní pokuty skutečně nebude oprávněný a Navrhovatelé se budou muset svých peněžních prostředků (nutno podotknout, že v nemalé výši) domáhat zpět za vynaložení dalších nákladů.

Takové smluvní podmínky, v jejichž důsledku Navrhovatelé nemají prakticky kontrolu nad peněžními prostředky na svém bankovním účtu v limitu stanoveném do výše 20.000 Kč a nemohou nijak zabránit neoprávněnému a mnohdy třeba i opakovanému inkasu peněžních prostředků ze svého bankovního účtu, nejen že nepochybně zakládají značnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran k újmě Navrhovatelů, nýbrž přičítá se rovněž dobrým mravům.

Pro úplnost je nutno dodat, že smluvní pokuta je sjednána též podle ujednání článku C. odst. 13 písm. b) Všeobecných obchodních podmínek v případě, že „[p]říjemce se dostane do prodlení se splácením jakéhokoli závazku vůči poskytovateli“.

Smluvní pokuta pak podle ujednání článku C. odst. 13 Všeobecných obchodních podmínek „*nezahrnuje nároky poskytovatele na náhradu vzniklých škod, a to ani částečně*“. Veškerá případná porušení Smlouvy o úvěru, která jsou postihována smluvní pokutou, pak mají ještě další společný následek, a to možnost odstoupení od Smlouvy o úvěru ze strany Instituce (podle článku H. odst. 3 Všeobecných obchodních podmínek).

V případě, že Instituce odstoupí od Smlouvy o úvěru, je podle Smlouvy o úvěru oprávněna nárokovat smluvní pokutu, a to i v několikánásobku částky 12.000 Kč, a ponechat si vratné fee, taktéž jako smluvní pokutu za porušení smluvních povinností, které vedly Instituci k odstoupení od Smlouvy o úvěru.

Ačkoli vratné fee jako cenové ujednání za služby poskytované v souvislosti se sjednáním úvěru nelze podle ustanovení § 56 odst. 2 občanského zákoníku samo o sobě podrobit testu přiměřenosti, je možné a v posuzovaném případě i žádoucí k existenci tohoto ujednání a výši jeho peněžního plnění přihlídnout při posuzování přiměřenosti ostatních podmínek Smlouvy o úvěru (srov. recitál Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, která byla do českého právního řádu transponována s účinností ode dne 1. 1. 2001 zákonem č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Vzhledem ke skutečnosti, že případné porušení povinností Navrhovatelů ze Smlouvy o úvěru je sankcionováno již samotnou smluvní pokutou a ze Smlouvy o úvěru nevyplývají jiné povinnosti, které by smluvní pokutou postihovány nebyly, představuje faktická přeměna vratného fee na další smluvní pokutu ve výši 25.000 Kč, kterou by mohla Instituce nárokovat vedle několika násobků částky 12.000 Kč, uloženou za případné porušení týchž povinností

sama o sobě nepřiměřenou smluvní podmínku, která způsobuje k újmě Navrhovatelů značnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran.

Jak již bylo opakovaně judikováno, sjednání smluvní pokuty je možné a zákonné, jejím smyslem je však sankční a svým způsobem i motivační mechanismus (rozuměj motivace splnit závazek tak, aby dlužník nebyl povinen platit smluvní pokutu). Výše smluvní pokuty tak nesmí být bezbřehá a nesmí mít šikanózní charakter (srov. například rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1682/2007, nebo náleží Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 523/07, který se věnoval posouzení úroků z prodlení jako sankčního mechanismu v případě řádného a včasného neplnění dluhu).

Nepřiměřenost smluvní pokuty, resp. smluvních pokut v souhrnu, na úkor spotřebitele je výrazně patrná zejména v kontextu celé Smlouvy o úvěru a povinností Instituce ze Smlouvy o úvěru.

V případě porušení jakýchkoli povinností Instituce, kterých ve Smlouvě o úvěru mnoho není, totiž Navrhovatelé nemají nárok na uhrazení jakékoli smluvní pokuty, stejně tak nemohou pro porušení povinností Instituce odstoupit od Smlouvy o úvěru, když od Smlouvy o úvěru mohou odstoupit pouze v případě zákonných důvodů.

Nápadná nerovnováha v právech a povinnostech stran se projevuje v ustanovení článku E. Všeobecných obchodních podmínek, který upravuje způsob čerpání peněžních prostředků a tomu odpovídající (jediné relevantní) povinnosti Instituce.

Článek E. odst. 1 Všeobecných obchodních podmínek Instituci opravňuje sjednané finanční prostředky „v případě zjištěné nízké bonity“ Navrhovatelům poskytnout v několika fázích, a sice „ihned po uzavření smlouvy“ pouze částku 1.000 Kč, po 3 měsících ode dne čerpání této částky potom poskytnout částku 10.000 Kč a zbývající část úvěru ve výši 989.000 Kč Navrhovatelům vyplatit až po dalších 9 měsících od čerpání této částky.

Uvedené smluvní ujednání, které se zrcadlí též v Úvěrových podmínkách poskytovatele, ve svém důsledku znamená, že Navrhovatelé nejprve zaplatí Instituci vratné fee které přesahuje výši peněžních prostředků, na kterou mohou Navrhovatelé bezprostředně po podpisu Smlouvy o úvěru dosáhnout. Navrhovatelé v tomto případě nejprve obdrželi pouze částku ve výši 1.000 Kč, přičemž tuto sumu jsou podle rozpisu jednotlivých splátek uvedených v Úvěrových produktech poskytovatele povinni zcela splatit ve lhůtě 3 měsíců (3 x 336 Kč, které představují výši prvních tří splátek). Teprve po těchto 3 měsících by Navrhovatelé mohli obdržet další část úvěru, a to ve výši 10.000 Kč, kterou by spláceli dalších 9 měsíců a taktéž by ji zcela splatili (9 x 1.130 Kč, které představují výši čtvrté až dvanácté splátky). Až po jednom roce od podpisu Smlouvy o úvěru by tedy Navrhovatelé mohli obdržet větší obnos ve výši 989.000 Kč, který by spláceli měsíčními splátkami ve výši 6.200 Kč.

Obstát přitom nemůže námitka Instituce, že důvodem postupného čerpání finanční prostředků je skutečnost, že Navrhovatelé nebyli schopni úvěr ve výši 1.000.000 Kč splácat. Podle § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru totiž platí, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácat spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácat, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.“ Pokud tedy Instituce dospěla k závěru, že Navrhovatelé nejsou schopni úvěr v požadované výši splácat, neměla s nimi Smlouvu o úvěru uzavírat, neboť je povinna posouzení úvěruschopnosti provést před uzavřením smlouvy o úvěru.

Podle článku E. odst. 2 ve spojení s odst. 5 Všeobecných obchodních podmínek je podmínkou vyplacení každé ze tří částí úvěru sjednaných v článku E. odst. 1 Všeobecných obchodních podmínek navíc doručení zvláštní písemné žádosti o čerpání úvěru Instituci, a to se striktně vymezenými náležitostmi, kdy si strany mj. sjednaly, že žádost, ve které Navrhovatelé požádají o vyplacení části úvěru v jiné, než v článku E. odst. 1 sjednané výši, „se nepovažuje za kvalifikovanou žádost o čerpání úvěru“ a Instituce na takovou žádost není povinna vůbec reagovat.

Navrhovatelé tedy nemohou žádat najednou celou částku úvěru, jak by bylo možno předpokládat z dikce vlastní Smlouvy o úvěru a Úvěrových produktů poskytovatele, naopak, musí sami v průběhu času činit další kroky pro splnění podmínek čerpání úvěru, bez nichž Instituce úvěr neposkytne. Finanční arbitr považuje nastavený způsob čerpání úvěru i z tohoto pohledu za nevyvážený, zejména za situace, kdy Navrhovatelé nesmí žádat ani o korunu více či méně, než jak je uvedeno ve Všeobecných obchodních podmínkách.

Ve světle sjednaného způsobu čerpání úvěru, kdy Navrhovatelé mohou v prvním roce trvání úvěru dosáhnout pouze na peněžní prostředky v částce 11.000 Kč a při uzavření Smlouvy o úvěru jsou zároveň povinni zaplatit vratné fee ve výši 25.000 Kč, které více jak dvojnásobně přesahuje výši peněžních prostředků, na jejichž poskytnutí by měli Navrhovatelé na základě Smlouvy o úvěru v prvním roce trvání úvěrového vztahu nárok, se jeví sjednané smluvní pokuty ve výši dosahující i několika násobků částky 12.000 Kč společně s částkou 25.000 Kč jako šikanózní a v rozporu s dobrými mravy zejména v případě prodlení Navrhovatelů se zaplacením jakéhokoli závazku ze Smlouvy o úvěru, tedy i se zaplacením jakékoli z prvních dvanácti splátek ve výši 339 Kč, resp. 1.130 Kč.

7.8 Závěry právního posouzení smluvní dokumentace

Finanční arbitr po důkladném prozkoumání Smlouvy o úvěru a jednotlivých práv a povinností Navrhovatelů a Instituce, uzavírá, že Smlouva o úvěru představuje nejen svým vizuálním provedením a členěním, ale též obsahovou skladbou, volbou jazykového vyjádření, řazením jednotlivých smluvních ujednání a jejich vzájemnou provázaností, místy neurčitý, zejména však nesrozumitelný text, a to jako celek.

Smlouva o úvěru tak nesplňuje požadavek na srozumitelnost a určitost právních úkonů, když neurčitostí je postižena zejména ta její část, která upravuje podstatné náležitosti smlouvy (rozuměj náležitosti stanovené § 6 zákona o spotřebitelském úvěru, resp. jeho přílohou č. 3, a srovnej se shora zmíněnou chybně vypočtenou RPSN ve Smlouvě o úvěru), ve které se sjednává spotřebitelský úvěr. Smlouva o úvěru je proto absolutně neplatná podle ustanovení § 37 odst. 1 občanského zákoníku.

Finanční arbitr současně podrobil Smlouvu o úvěru testu přiměřenosti ve smyslu ustanovení § 55 a § 56 občanského zákoníku, když zohlednil výši vratného fee, veškerá smluvní ujednání ve svém souhrnu a průběh kontraktačního procesu, který uzavření Smlouvy předcházel, včetně jednání Instituce po uzavření Smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr shledal, že Smlouva o úvěru způsobuje v rozporu s požadavky dobré víry k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, která se zrcadlí zejména v těch ujednáních, která jsou podle názoru finančního arbitra klíčová v rámci úvěrového vztahu. Finanční arbitr Smlouvu o úvěru jako celek shledává absolutně neplatnou i podle § 55 odst. 2 občanského zákoníku, tj. i v případě, že by Smlouva o úvěru byla srozumitelná a určitá, shledal by jí finanční arbitr absolutně neplatnou pro její nepřiměřenost.

V rámci právního posouzení Smlouvy o úvěru shledal finanční arbitr mnoho jejích ujednání taktéž v rozporu s dobrými mravy. Nezávisle na výše uvedených závěrech, i tato ujednání v souhrnu a v kontextu celého smluvního vztahu, včetně jednání Instituce ve fázi před

uzavřením Smlouvy o úvěru a po něm, vedou k závěru o absolutní neplatnosti Smlouvy o úvěru pro rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 39 občanského zákoníku.

Finanční arbitr se stejně jako Ústavní soud České republiky v této souvislosti zabýval otázkou, kde a zda vůbec je hranice autonomie vůle smluvních stran a dospěl ke shodnému závěru, který Ústavní soud vyložil ve svém nálezu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06). Tedy, že oním limitem je zejména princip důvěry druhého účastníka smluvního vztahu, obzvlášť za situace, kdy jde o spotřebitele, tedy osobu s fakticky slabším smluvním postavením. V případě, že je nutno posuzovat konflikt těchto dvou ústavněprávních principů, přičemž předmětem v posuzovaném řízení před Ústavním soudem, stejně jako v řízení před finančním arbitrem, bylo mimo jiné zkoumání souladu jednotlivých smluvních ujednání s dobrými mravy, musí být na smluvní vztah nahlíženo komplexně, a to na všechny jeho fáze, protože izolované posuzování jednotlivých smluvních ujednání by představovalo přílišný formalismus, který obzvlášť ve smluvním vztahu se spotřebitelem, není na místě. Je-li tedy celý komplex jednání jednoho účastníka smluvního vztahu jako celek v rozporu s principem důvěry na straně druhého účastníka, nelze takovému komplexu jednání poskytnout právní ochranu.

V řízení bylo zjištěno, že Navrhovatelé jednali v dobré víře s tím, že po uzavření Smlouvy o úvěru a zaplacení všech požadovaných plateb peněžní prostředky v celé sjednané výši skutečně obdrží. Instituce však svým faktickým jednáním, kdy Navrhovatelům předložila nesrozumitelnou a místy neurčitou Smlouvu o úvěru, plnou vnitřních rozporů, nepřiměřených a nemravných smluvních podmínek, vyvolávala v nich dojem, že Smlouva o úvěru teprve bude uzavřena a udržovala je v přesvědčení, že Navrhovatelé budou jednou peněžní prostředky v celé výši čerpat, tuto důvěru Navrhovatelů nemohla nikdy naplnit.

7.9 Výše bezdůvodného obohacení

Občanský zákoník v § 451 odst. 2 stanoví, že „[b]ezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“. Podle § 451 odst. 1 občanského zákoníku „[k]do se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat“.

Podle ustanovení § 457 občanského zákoníku pak platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal“.

K tomuto ustanovení Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3008/2007, konstatoval, že „byla-li obě plnění, která si účastníci neplatné smlouvy navzájem poskytli, peněžitá, provede soud vzájemné zúčtování obou neoprávněných majetkových prospěchů (v dnešní terminologii bezdůvodného obohacení) a k takovému postupu není třeba ani vzájemné žaloby ani projevu směřujícího k započtení. Jestliže tedy jde o vrácení vzájemných peněžitých plnění z neplatné smlouvy, je třeba po vzájemném zúčtování těchto plnění uložit plnění rozdílu jednomu z účastníků“. Tento závěr pak Nejvyšší soud rozvedl v rozhodnutí ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 33 Cdo 23/2016, tak, že toto ustanovení „zakotvuje vzájemnou vázanost práv a povinností účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy; nárok každé ze smluvních stran na vrácení plnění, které poskytla, je nárokem ze zákona podmíněným její povinností vrátit to, co podle smlouvy přijala, druhé smluvní straně. Protože práva a povinnosti každého z účastníků neplatné nebo zrušené smlouvy jsou vzájemně podmíněny, platí, že uplatnění a uspokojení práva jedné ze stran na vrácení plnění z takové smlouvy je vázáno na uspokojení obdobného práva druhé smluvní strany; jinak řečeno, povinnost jednoho subjektu plnit (vrátit přijaté plnění) je vázána na tutéž povinnost subjektu druhého. Vrácení plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy je každá její strana oprávněna požadovat po druhé smluvní straně jen tehdy, jestliže již sama vrátila nebo současně s uplatněním svého práva vrací či nabídne vrácení všeho, co sama podle této smlouvy přijala“.

Finanční arbitr zjistil, že na základě neplatné Smlouvy o úvěru přijali Navrhovatelé od Instituce celkem 1.000 Kč (tj. první část úvěru); Instituce pak od Navrhovatelů přijala celkem 25.336 Kč (tj. vratné fee ve výši 25.000 Kč + 1 x 336 jako splátky první části úvěru).

Byť se Navrhovatelé nedomáhají vrácení splátky ve výši 336 Kč, finanční arbitr není podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vázán návrhem, a jelikož ze shromážděných podkladů zjistil, že Instituce od Navrhovatelů tuto platbu skutečně obdržela, zohlednil ji finanční arbitr při výpočtu výše bezdůvodného obohacení Instituce.

Finanční arbitr tedy provedl zúčtování vzájemných nároků smluvních stran neplatné Smlouvy o úvěru a zjistil, že nárok Navrhovatelů přesahuje nárok Instituce o 24.336 Kč. Tato částka představuje ve smyslu § 451 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, které je Instituce podle § 457 občanského zákoníku povinna Navrhovatelům vrátit.

8. K výroku nálezů

Finanční arbitr zjistil, že strany sporu neuzavřely Smlouvu o úvěru platně a účinně.

Instituce získala na úkor Navrhovatelů na základě absolutně neplatné Smlouvy o úvěru částku ve výši 25.336 Kč, naproti tomu Navrhovatel získal od Instituce na základě této smlouvy částku ve výši 1.000 Kč. Tyto částky představují podle § 457 občanského zákoníku bezdůvodná obohacení z neplatné smlouvy, která si jsou účastníci této smlouvy povinni vzájemně vydat. Jelikož částka, o kterou se takto obohatila Instituce, přesahuje částku bezdůvodného obohacení Navrhovatelů, Instituce je podle § 457 téhož zákona povinna vydat Navrhovatelům rozdíl ve výši 24.336 Kč.

Nároku Navrhovatelů na vrácení částky ve výši 25.000 Kč tak finanční arbitr nemůže zcela vyhovět, protože musí zohlednit jak vyplacení části úvěru Institucí, tak i úhradu jedné splátky Navrhovatelů. Finanční arbitr proto zamítl návrh Navrhovatelů co do částky ve výši 664 Kč jako rozdílu mezi 25.000 Kč a 24.336 Kč.

Jelikož finanční arbitr v nálezů, byť částečně, vyhověl Navrhovatelům, ukládá zároveň Instituci podle § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci. Toto zákonné ustanovení pak zároveň stanoví výši ukládané sankce, která činí 10 % z částky, kterou je Instituce podle nálezů povinna zaplatit navrhovatelů, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000 Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000 Kč. Sankce je příjmem státního rozpočtu.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezů.

Poučení:

Proti tomuto nálezů lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námítky se lze vzdát. Včas podané námítky mají odkladný účinek. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námítkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatelka – do vlastních rukou na adresu ■

Navrhovatel – do vlastních rukou na adresu ■
Instituce – do vlastních rukou zástupce na adresu ■

